

Aj keď táto polárna krajina, oblasť, provincia, lebo takéto má pomenovania, nie je samostatný štát, zaujala ma natoľko, že som sa rozhodol zistiť o nej čo najviac a podeliť sa s Vami o tieto zaujímavosti.

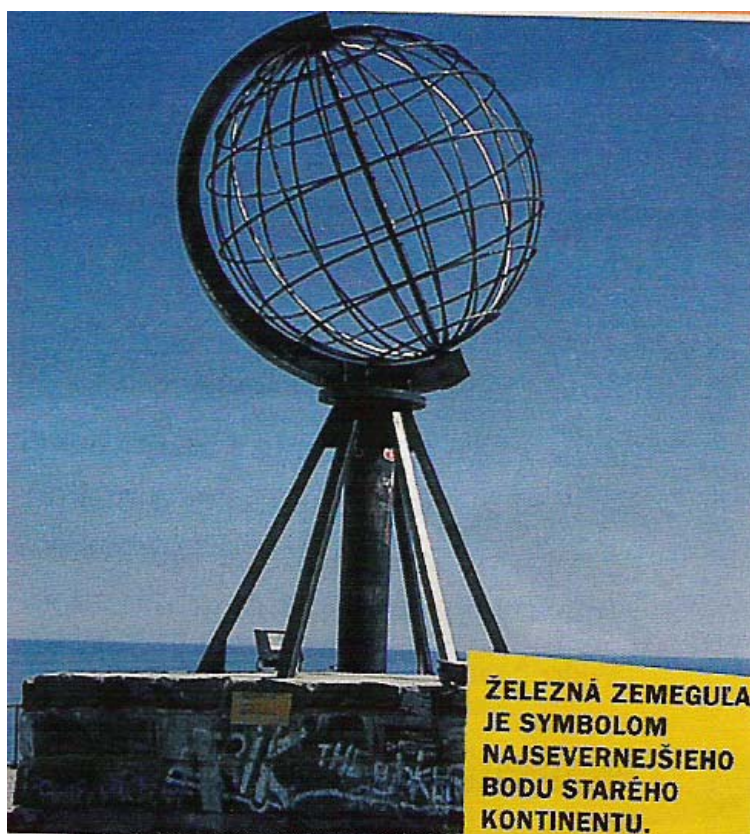

LAPONSKO predstavuje najrozsiahlejšie a jedno z najzachovalejších takmer neosídlených súvislých prírodných území. Je veľmi ťažké definovať, kde sa začína, kam až siaha a kde sa vlastne končí. Laponsko sa oddávna nazýva krajinou bez hraníc. Dnešné Laponsko sa nekryje so žiadnymi oficiálnymi hranicami súčasných krajín, ťahá sa od severného Nórska, cez Švédsko a Fínsko až na územie ruského polostrova Kola. Na území Laponska nájdeme lesy, jazerá, fjordy a tundry. V Laponsku možno piť vodu priamo z potokov, niekedy vidno až do hĺbky dvoch metrov.

Laponsko je krajina, ktorá ponúka neustále svetlo v priebehu leta, kedy slnko nezapadá, respektíve zachádza za horizont len symbolicky. Naopak, v zimných mesiacoch slnko vôbec nevystúpi nad horizont a o akomsi dennom svetle sa dá hovoriť len zhruba 5 hodín denne. Je to svetlo veľmi zvláštne - polárna žiara (aurora borealis).

Hovorí sa, že polárnu žiaru v severnom Laponsku je vidieť až 200 dní do roka. Teploty v zimných mesiacoch klesajú hlboko pod bod mrazu od -30°C až -50°C . Letá bývajú napočudovanie v celku teplé, dokonca v niektorých oblastiach vystúpi teplota až na 25°C .

Nordkapp - to je najsevernejšie miesto v Európe, kam sa dá dostať autom. V roku 1553 navštívil toto odľahlé miesto anglický cestovateľ Richard Chancellor a dal mu aj jeho dnešné meno. Miesto sa však stalo známe až vďaka kráľovi Oskarovi II., ktorý tam dorazil so svojou výpravou

v roku 1873. O niečo neskôr poctil skalnatý výbežok svojou návštevou aj thajský princ, a tak by nikoho nemalo šokovať malé thajské múzeum v útrobach turistického komplexu.

Švédske Laponsko sa rozprestiera necelých 100 kilometrov od švédskej Kiruny. Len zopár kilometrov od hraníc s Nórskom sa nachádza národný park [Abisko](#), brána Laponska. Vyše 75 km² chráneného územia bolo začlenených do správy národného parku už v roku 1903.

Nórske Laponsko je zaujímavé tým, že prístavy v zime nezamrzajú. Tento jav patrí k divom prírody. Je to spôsobené prítomnosťou Gofského prúdu. Najznámejším mestom tejto oblasti je [Narvik](#). Je to jediné z nórskejších severných miest, kam sa dá pricestovať vlakom. Paradox spočíva v tom, že cestovať musíte zo Švédska. Vlakové spojenie zabezpečila pre Narvik spoločnosť prepravujúca železnú rudu zo Švédska k nákladným lodiam. Okrem iných atrakcií má mesto ešte jeden unikát - lyžiarske vleky umiestnené na kopcoch priamo nad centrom mesta. Domáci si tak vychutnávajú lyžovačku s výhľadom na mesto dlhé mesiace v roku. V zimných mesiacoch tu funguje napríklad aj nočná lyžovačka pri umelom osvetlení na pravé poludnie.

Fínske Laponsko ma zaujalo asi najviac. Hranica provincie Lappi vo Fínsku prechádza asi 100 km južne od polárneho kruhu. Najväčším mestom fínskej provincie Laponska a zároveň hlavným mestom je [Rovaniemi](#), ďalšími „väčšími“ mestami sú [Kemi](#), [Tornio](#) a [Kemijärvi](#). V Laponsku je aj viacero národných parkov. Najväčší je [LEMMENJOKI \(Rieka lásky\)](#), ktorý má takmer 3.000 km² a je najväčšou chránenou divokou oblasťou Európy. Jeho najkrajšou časťou je údolie rieky Lemmenjoki.

A prečo ma najviac zaujala práve fínska časť Laponska? Lebo len niekoľko kilometrov od mesta Rovaniemi, priamo na fínskom

severnom polárnom kruhu, mieste ktoré sa volá **NAPAPIRI - ARCTIC CIRCLE**, býva **SANTA CLAUS**.

Neveríte? Ani ja som neveril, ale v každej dostupnej literatúre o tom píš. Každoročne majú deti z najbližšie okolia možnosť na vlastné oči vidieť SANTU ako sa preháňa na saniach ťahaných bielymi sobmi a rozdáva darčeky.

Okrem domčeku, v ktorom Santa býva, je tu jeho úrad, pošta, viacero obchodov so suvenírmi a reštaurácie. SANTA úraduje každý deň. Máte možnosť si niečo kúpiť a nechať si to poslať priamo pod vianočný stromček od Santu. Táto služba sa dosť využíva.

Samozrejme, že treba za ňu aj zaplatiť. Ale vraj sa nestalo, žeby darčeky niekedy nedorazili. Vraj aj na Slovensko.

Laponsko je oblasť, kde sa nedá presne určiť počet obyvateľov. Štatistiky uvádzajú, že v priemere vychádza 2,2 obyvateľ'a na km². Ale ani to nie je podľa všetkého presný údaj a to z jediného dôvodu. Pôvodní obyvatelia Laponska - **Laponci** alebo **Saami**, tak znie ich historické pomenovanie, sú kočovný národ. V Laponsku ich žije asi 7.000. V Európe sú už hádam jediným kočovným kmeňom, keď zoberieme do úvahy, že rómske kmene svoj kočovný život postupne zanechávajú. Väčšina Laponcov žije v Nórsku a do fínskej a švédskej oblasti len kočujú. V zimných mesiacoch sa sťahujú do južnejších oblastí a v letných mesiacoch sa vracajú späť. A tak sa vlastne nedá určiť presný počet Laponcov žijúcich či už vo fínskej, nórskej alebo švédskej oblasti. Pohraničné orgány jednotlivých štátov umožňujú Laponcom kočovať, prechádzať z jednej krajiny do druhej, pretože donútiť ich usadiť sa by znamenalo utláčanie národa, ktorý život na severe Európy vytvára.

Kto je to vlastne Laponec? Laponec je osoba, ktorá používa lapončinu ako svoj prvý jazyk. Jazyk, ktorým sa dorozumievajú sa najviac podobá fínčine, ktorá patrí ku skupine ugrofínskych jazykov. Ale je veľmi zvláštny, písaný latinkou a poriadok vo vete je voľný, čiže nie sú dané žiadne pravidlá.

Laponci majú širokú tvár, malú postavu, tak okolo 160 cm a patria medzi najmenších ľudí v Európe.

Žijú v domčekoch, ktoré sa podobajú iglu.

Laponci sú lovcia, ale dá sa povedať, že ich jediným zdrojom obživy je rybolov. Sušené ryby patria medzi laponské lahôdky.

Pôvodní Laponci na dopravu veľkým územím používajú poväčšine svoje nohy, v zime sane, v ktorých sú zapriahnuté soby. Dnešní moderní obyvatelia používajú moderné dopravné prostriedky a v zime predovšetkým snežné skútre. Na snežných skútroch môžu jazdiť deti už od 12-tich, ale určite to zvládajú aj tie menšie.

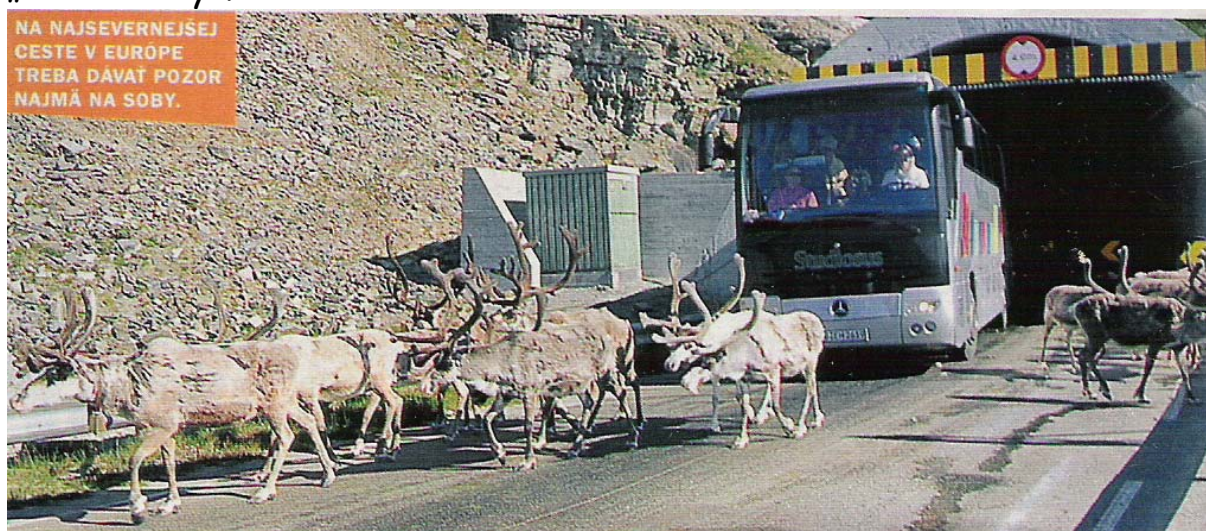
Najvýraznejším prvkom laponskej kultúry a života Laponcov je jódlovanie - spev **Yoik**, ktorý má dlhoročnú tradíciu a po stáročia sa už traduje z generácie na generáciu. Jódluje sa v tradičnom laponskom kroji a viac menej sa to robí už len ako atrakcia pre zvedavých turistov.

Svoju kultúrnu históriu prezentujú Laponci v ručných výrobkoch, kde sú zobrazené motívy ich života, motívy z cestovania, aby bolo vidieť, z čoho pozostáva severská kultúra.

V roku 1988 sa nórsky parlament zaviazal, že umožní Laponcom udržiavať svoju kultúru, jazyk a tradície. V roku 1989 vznikol laponský parlament. V dnešnej dobe sú všetci Laponci kresťania. V 12. storočí začali vznikať prvé kostoly. Pred týmto obdobím boli Laponci

vyznávačmi woodoo, čo ma prekvapilo, lebo viem, že vyznávačmi woodoo sú skôr domorodci v pralesoch. Woodoo je určitý druh náboženstva, ktoré sa zaoberá čiernou mágiou.

Soby - tieto severské zvieratá žijú v Laponsku od nepamäti. Žije ich tu okolo 220 000. Väčšinou sa chovajú na farmách. Takmer každá laponská rodina má svoju sobiu farmu. Soby nie sú nijako špecificky značkované, ale vždy vedia, kto je ich chovateľ a keď úderom do stromu chovateľa zvolávajú svoje sobie stáda, vždy sa vrátia tam kam patria. O čo menej ľudí stretnete, o to viac natrafíte na sobov. Soby sú všade, hlavne na cestách. Klusajú popri autách aj niekoľko kilometrov a veľakrát spôsobia dopravný chaos hlavne turistom, ktorí nie sú zvyknutí na to, že sa vedľa ich áut pohybujú zvieratá. Popri cestách sú všade rozmiestnené výstražné značky „Pozor soby“.

Niektoré soby majú bielu srst'. Mysleli by ste si, že sú vzácne a sú takou špecialitou Laponska. Ale vraj to nie je pravda. Aj keď je ich dnes oveľa menej ako sobov s bežným sfarbením, údajne je za to zodpovedné ich sfarbenie. Vďaka bielej farbe sú viac vystavené nebezpečenstvu. V lete sú totiž veľmi ľahko viditeľné kvôli bielej farbe a teda sa stávajú ľahko korisťou divých šeliem. A v zime sú údajne veľmi lenivé a stále ospalivé a preto sa tiež stávajú ľahkou korisťou.

A ešte jedna zaujímavosť. Sobie kože dobre plávajú na vode, dokonca unesú aj dospelého človeka. Laponci si zo sobích koží vyrábajú

plávajúce lod'ky, ktoré im veľaokrát slúžia pri chytaní rýb, ale zároveň sú aj veľkou turistickou atrakciou.

V Laponsku v zlatej dedinke Tankavaara Gold Village v Sondankylä sa dodnes ryžuje zlato. Táto atrakcia je tiež veľké lákadlo pre turistov, lebo údajne každý turista si odnesie aspoň malý kúsok tohto zlatého kovu.

Ďalšou veľkou atrakciou pre turistov je bývanie v ľadovom hoteli v mestečku Kemi.

Na záver tu mám ešte jednu raritu Laponska? Sú to huby. V lete ich nájdete na celom území a takmer vždy tie najznámejšie, ako napr. rôzne suchohríby, dubák či kozák. A čo je zaujímavé? Huby tu nikto nezbera.

Touto zaujímavosťou končím svoje rozprávanie o Laponsku - krajine nekončiacich sa dní a nocí. Svoje poznatky som čerpal z rôznych časopisov, encyklopédií, z knihy Ľudia a krajiny a z internetu. Dúfam, že Vás upútala táto krajina svojou zvláštnosťou. Určite niekedy budem chcieť navštíviť Laponsko a nie raz, ale dvakrát, pretože v lete chcem zažiť dni bez nocí a v zime dni bez svetla.